

Edebiyatın Sapkın Çocukları: Beat Kuşağı

Bahar Muratoğlu ve Pelin Sayın

baharmuratoglu@elyadal.org, cinematicorchestra@hotmail.com
Eleştirel - Yaratıcı Düşünme ve Davranış Araştırmaları Laboratuvarı

"Beat yazarları, değişimin gerçek mimarlarıdır. Hiç şüphe yok ki; ülkede son kırk yıl boyunca yaşanan siyasi ve kültürel değişimin geniş resminin önemli bir parçası olan beat edebiyat hareketinin sonucu olarak, daha özgür bir Amerika'da yaşıyoruz." (William S. Burroughs) (1)

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından gelen yıllarda Soğuk Savaş dönemi başlamış durumdaydı ve dünyada artık atom bombası diye bir şey vardı. Milyonlarca insan ölmüş, bir o kadarı da ölmekte veya acı çekmekteydi. Öte yandan 1950'li yıllarda Amerikan gençliği rahat ve orta sınıf değerlerine bağlı bir hayat sürdürmekteydi. (Üniversiteye gitmek, iyi bir iş, iyi bir eş, iyi bir ev edinmek ve karşı cinsle olan ilişkisinde fazla ileri gitmemek gibi...) (2) İşte böyle bir dönemde ortaya çıkan beat kuşağı yazarları, Amerika'yı o günlerinden alıp 1960'ların ve 70'lerin dünyasına doğru götürdüler.

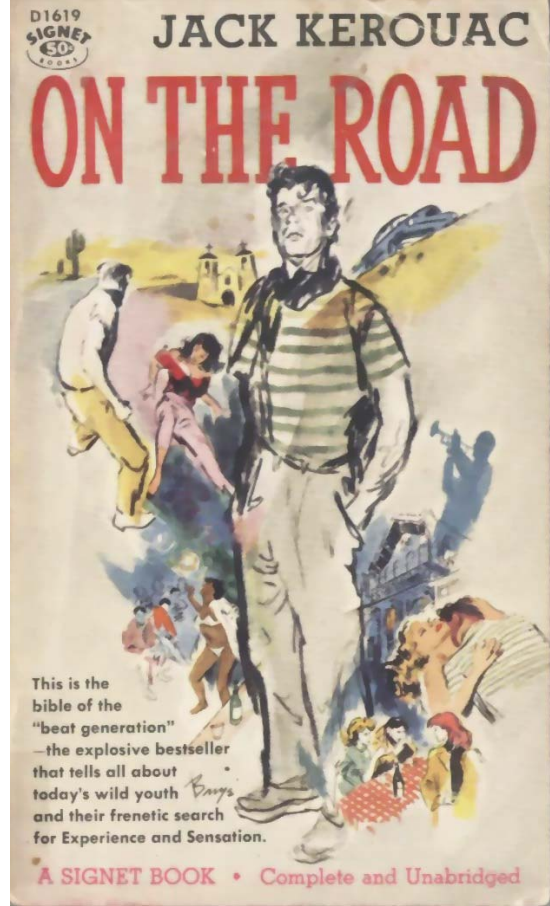
Kuşağın liderleri; Jack Kerouac, Allen Ginsberg, Gary Snyder, William S. Burroughs, Neal Cassady, Lawrence Ferlinghetti, Gregory Corso, Philip Whalen, Lew Welch, Diane Di Prima, Joanne Kyger ve Peter Orlovsky olarak sayılabilir. "Beat Kuşağı" terimi ise ilk olarak 1948 yılında, Jack Kerouac tarafından, John Clellon Holmes ile sohbeti esnasında kullanılmıştı. Kerouac: "Bize beat kuşağı denebilir." deyivermişti. Daha sonra 1952 yılında Holmes'in New York Times Magazine'de bir makalesi yayımlandı ve makale şu başlığı taşıyordu: "Bu, Beat Kuşağı". (1)

"Beat", kelime olarak; meteliksiz, yersiz yurtsuz, başıboş, bitkin, umarsız, uykusuz, uyumayan, her şeyi derinlemesine algılayan, aşırı duyarlı, kendi başına, dışlanmış gibi anlamlara gelebilmektedir. Ancak, Jack Kerouac kelimenin bir başka anlamına daha dikkat çekmekteydi: "Beatific", yani kutsal veya kutsanmış. Kerouac'ın bu anlama dikkat çekmekle; ezilenlerin, dışlanmışların gizli kutsallığını vurgulamak istediği söylenmektedir. (3) Beat kuşağı mensupları; otostopla ülkeyi dolaşarak, caz müzik dinleyerek, başkalarının hayatlarına

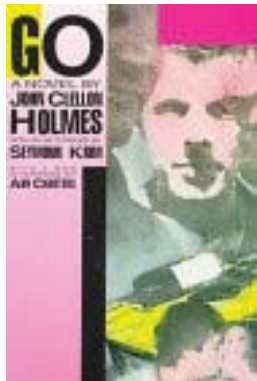
karişmayarak ve uyuşturucu maddeler kullanarak yaşamakla işe başlamışlardı. Bir yandan da özgürlükçü; tutuculuğa, baskıya, savaşa, faşizme karşı; doğu inanışlarına, budizme dönük ve azınlık haklarını savunan bir düşünce sistemini yavaş yavaş geliştiriyorlardı.

Beat edebiyat hareketinin ilk romanı John

Clellon Holmes'in "Git" (Go) adlı kitabı sayılmaktadır. Kitap 1952'de yayımlanmış, fakat fazla ilgi görmemiş ve hiçbir hareket başlatmamıştır. Bu iş, Jack Kerouac'ın beş yıl sonra yayımlanan ve beat kuşağının en önemli romanı olarak tanımlayabileceğimiz kitabı "Yolda"ya (On The Road) kalmıştır.

Kerouac bu romanı, günlerce başka hiçbir şey yapmadan daktilosunun başında oturarak yazmış ve üç haftada bitirmişti. Üzerinde düşünmeden, gelişine, kelimelerin aktığı gibi içindekileri yazıya dökmüş; hatta kağıt değiştirmenin kendisini yavaşlatacağını düşündüğü için daktiloya rulo kağıt takmış ve bütün romanı böyle yazmıştı. Kerouac'ın kitabı yazdığı ve yayınevine götürdüğü yıl 1951'di, ancak yayınevi kitabı altı yıllık bir gecikmeyle 1957'de bastı ve bu roman insanlar, özellikle gençler üzerinde büyük bir etki yaptı. (4) Kerouac'ın kendini, arkadaşlarını ve yollarda yaşadıkları gerçek hikayeleri anlattığı bu kitabı okuyanlar, anlatılanın kendi hikayeleri olduğuna inandılar. "Yolda" onların romanıydı, onların hayatıydı, onların yollarda yaşadığı öykülerdi. (1) Aslında beat hareketini tasarlanmamış da olsa tam olarak ateşleyen olay, 1955'te San Francisco'da

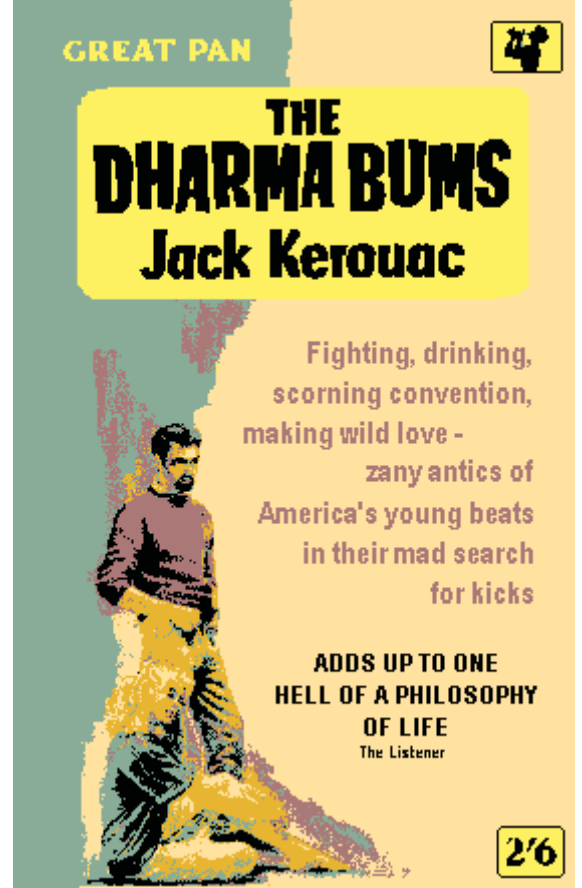
düzenlenen ve kuşağın öncülerinin şiirlerini okuduğu "Galeri Altı'da Altı Şair" (Six Poets In Six Gallery) adlı organizasyondur. Bu geceye Allen Ginsberg, dönemin en önemli yapıtlarından biri sayılan "Uluma" (Howl) isimli şiiriyle katılmıştır:

"...
Ne biçim çimentodan ve alüminyumdan bir sfenkstir ki o,
kafataslarını delmiş, beyinlerini ve düş güçlerini kemirmiştir?
Molok! Yalnızlık! Çirkeflik! Çirkinlik! Çöp tenekeleri ve kazanılmayan dolarlar!
Merdiven altında çığlık atan çocuklar! Ordularda hıçkırarak çocuklar!
Parklarda ağlayan yaşlılar!
Molok! Molok! Molok! Karabasan! Molok! Aşksız Molok! Düşsel Molok!
İnsanların insafsız yargıcı Molok!
Anlaşılmayan mapus Molok! Acılar topluluğu ve ruhsuz zindanın kuru kafatası Molok!
Yapıları birer yargı olan Molok! Geniş savaşın alabildiğine uzanan kayalığı Molok! Taş kesilmiş hükümetler Molok!
Kafası saf bir makine olan Molok! Damarlarında kan değil para akan Molok!
Parmakları on ordu olan Molok! Göğsü insan yiyen bir dinamo olan Molok!
Kulağı tüten bir mezar olan Molok!
Gözleri binlerce kör pencere olan Molok! Sokaklarında sonsuz Yehovalar gibi gökdelenler yükselen Molok! Fabrikaları sis içinde düş gören ve can çekişen Molok! Bacaları ve antenleri kentleri taçlandıran Molok!
Sevisi sonsuz petrol ve taş olan Molok! Ruhu elektrik ve bankalar olan Molok!
Yoksulluğun dehanın hayaleti sayıldığı Molok!
Alınyazısı cinsiyetsiz bir hidrojen bulutu olan Molok! Adı akıl olan Molok!
Üstünde tek başıma oturduğum Molok! Melekleri düşündüğüm Molok!
Deli Molok! Azgın Molok! Aşksız ve erkeksiz Molok! İçime küçükken işleyen Molok! İçinde gövdesiz bir bilinç olduğum Molok!
Benim doğal kendimden geçişimden kendimi korkutan Molok!
Uyandıığım Molok! Gökyüzünün akan ışığı!
..." (5)

O gece orada bulunan Michael Mc Clure, "Uluma"nın okunmasıyla ilgili olarak şunları söylemiştir: "Bir bariyer yıkıldı. Bir insan sesi ve bedeni; Amerika'nın sert duvarına, onun ordularına, akademilerine, kurumlarına, düzeninin sahiplerine ve güç destekli temellerine karşı gürledi." (1)

Bu sözlerden de anlaşılacağı üzere, şiir herkesin üstünde büyük bir etki yapmıştı ve dinleyiciler arasında bulunan Lawrence Ferlinghetti, Ginsberg'e şiirini yayımlamayı önerdi. Hummalı çalışmalar sonucunda ortaya çıkan kitap tüm dikkatleri üstüne çekip, on binlerce sattı. Ve beat

kuşağı nihayet edebiyat sahnesindeki yerini almış oldu.

Tüm bunları başka kitaplar, başka şiirler izledi. Beat hareketi artık geniş kitlelere ulaşmıştı. Ancak sapkın çocuklarımız alışkın oldukları yaşamdan kopmadan, felsefelerinden ödün vermeden hayatlarına devam ediyorlar; hala otostopla ülkeyi dolaşıyor, dağlara tırmanıyor ve dibine vuruyorlardı... Doğu felsefeleriyle, özellikle zen ve budizmle gerçeğe ulaşma çabalarını sürdürüyorlardı. Bunların izleri, Kerouac'ın "Zen Kaçıkları" (The Dharma Bums) adlı romanında da belirgin olarak görülmektedir:

"...
İçimde bir tedirginlik, sınırı geçiyorum ve El Paso'dan geçip tren istasyonundan sırt çantamı alıyorum; içim rahatlatıyor. Gene o üç mili tepip kumluğa varıyorum; ay ışığında kolay oluyor yolumu bulmam ve tırmanıyorum çizmelerimle rap rap diye giderek... Japhy'den dünyanın ve kentlerin mihnetlerini bir yana fırlatıp kendi gerçek ve saf ruhumu bulmayı öğrenmiş olduğumun farkına varıyorum. Tek gereksinimim işte bu sırt çantam. (...) Oturup meditasyon yaptım, dualar ettim. Bir kış çölünün gecesinde uyunan uyku gibisi var mı!.. Tabi güzel bir uyku tulumunuz olacak ve başınızı çekeceksiniz içeriye, ıpılık. Öyle sessiz ortalık, insan kendi damarlarındaki kanın kulaklarında zonk zonk çağıldamasını işitebiliyor, ama ondan daha gizemli bir çağıldama daha var işitilen, ki hep bilgelik elmasının kendi gizemiyle gürlemesidir; doğduğun günden başlayıp içine daldığın dünya mihnetlerinin sana

unutturmuş gibi olduğu bir şeyi anımsatırcasına süregiden ulu bir şşş. Sevdiğim kimselere, anneme, Japhy'e anlatabilmeyi çok isterdim bunu; ama bu hiçliği ve ondaki saflığı anlatabilecek sözcük bulamam... Sarkık kaşlı, ak saçlı Dipankara'ya sorulmuştur çokça "Tüm canlı varlıklara öğretilmesi gereken kesin bir öğreti var mıdır?" diye de, onun verdiği yanıt elmasın gürleyen sessizliği olmuştur hep. ..." (6)

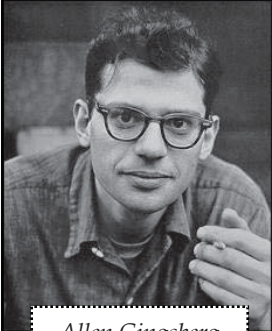
Onların felsefeleri tabii ki sadece kendini var etmek adına değil, toplumu da içine almış bir felsefeydi. Bunun doğal sonucu olarak da; kadın erkek ayrımcılığından ırkçılığa, toplumsal eşitsizlikten sınıf ayrımcılığına, eşcinsel ve zencilerin dışlanmasından kadınların cinsel özgürlüğüne kadar pek çok konuda bir karşı duruş oluşturmuşlardı. Topluma sundukları öneri ve kendi yaptıkları işe; dünyayı kasıp kavuran yoğun tüketimi reddetmek, daha fazla sanat ve meditasyondur.

Bu felsefe ve hareket elbette sadece edebiyatla sınırlı kalmadı. Sanatın başka alanlarına da bulaşıcı bir hastalık edasıyla yayıldı. Film yapımcıları, yönetmenler, ressamlar, müzisyenler, yayıncılar, yayınevlerinde çalışanlar ve medyanın diğer kolları da bu akımla dalgalandı. Bütün bu kollar birleşerek Amerika'nın uzun yıllardır içinde

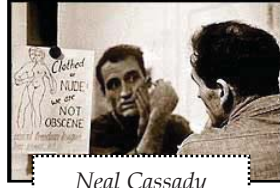
barındırdığı bohem geleneğini tazelediler ve Allen Ginsberg'ün söylediğini yapmaya koyuldular: "Yapacak büyük bir işimiz vardı ve bunu yapıyoruz. Amerika'nın ruhunu kurtarmaya ve iyileştirmeye çalışıyoruz." (1)

Kaynaklar:

- (1) Waldman, A. (1996), *The Beat Book*, Boston: Shambhala.
- (2) Fierce. Jack Kerouac Yolda, *Birikinti*. <http://www.birikinti.com/kitap/yolda.htm> (Ekim 2003).
- (3) Asher, L. Lost Beat and Hip, *Literary Kicks*. <http://www.litkicks.com/Topics/BeatEtymology.html> (Ekim 2003).
- (4) Kerouac, J. (1993). *Yolda*, İstanbul: Kıyı Yayınları
- (5) Ginsberg, A. Ferlinghetti, L. (1998), *Amerika*, İstanbul: Altıkırkbeş.
- (6) Kerouac, J. (1996), *Zen Kaçıkları*, İstanbul: Söz Yayın.
- (7) Cook, B. (1994), *The Beat Generation: The Tumultuous 50's Movement And Its Impact On Today*, New York: Quill

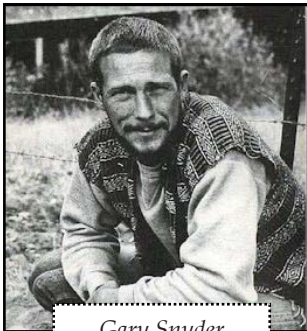
Allen Ginsberg

Neal Cassady

Gregory Corso

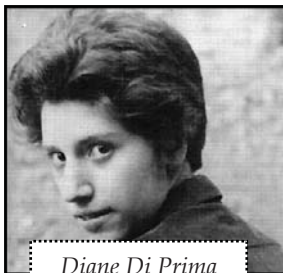
Gary Snyder

Lawrence Ferlinghetti

William S. Burroughs

Diane Di Prima

Jack Kerouac